

SLUČOVÁNÍ RODIN CIZINCŮ A UZNANÝCH AZYLANTŮ

Materiály z kulatého stolu, který se konal dne 26.února 2003 v Praze.

Tato publikace byla vydána díky finanční podpoře Evropské unie.

TATO PUBLIKACE VZNIKLA DÍKY FINANČNÍ PODPOŘE EVROPSKÉ UNIE (EVROPSKÁ INICIATIVA PRO DEMOKRACII A LIDSKÁ PRÁVA). PUBLIKOVANÉ NÁZORY NEJSOU OFICIÁLNÍM STANOVISKEM EVROPSKÉ UNIE.

OBSAH

1. ZÁPIS O PRŮBĚHU KULATÉHO STOLU	3
2. SEZNAM ÚČASTNÍKŮ	6
3. STANOVISKO PORADNY PRO INTEGRACI K PROBLEMATICE SLUČOVÁNÍ RODIN CIZINCŮ A UZNANÝCH AZYLANTŮ	7
4. PROBLEMATIKA SLOUČENÍ RODIN UZNANÝCH AZYLANTŮ V ČR	8
5. PREZENTACE NÁVRHU EVROPSKÉ SMĚRNICE O SLUČOVÁNÍ RODIN	14
6. JEDNOTA RODINY – SLOUČENÍ RODIN V POLSKU	18
7. NÁVRH SMĚRNICE RADY EU „O PRÁVU NA SLOUČENÍ RODINY“	24

“Kulatý stůl“

věnovaný problematice

Slučování rodin cizinců a uznaných azylantů

který se konal **ve středu 26. 2. 2003, od 10:00 do 15:00**
v zasedací místnosti Vysokého komisariátu pro uprchlíky při OSN,
Náměstí Kinských 6, Praha 5

PROGRAM

10:00 – 12:30 Dopolední program

moderátor kulatého stolu: *Zahájení kulatého stolu*

zástupce Poradny pro integraci: *Nástin problematiky v kontextu české právní úpravy*

zástupce Odboru azylové a migrační politiky MV ČR: *Slučování rodin uznaných azylantů z pohledu OAMP*

11:00 - 11:15 Přestávka

zástupce Úřadu vlády, odboru pro lidská práva: *Slučování rodin z pohledu mezinárodního práva*

zástupce UNHCR: *Právní úprava slučování rodin cizinců v EU*

zástupce Jagiellonian University Human Rights Centre: *Slučování rodin cizinců v Polsku*

12:30-13:00 Přestávka na oběd

13:30-15:00 Řízená diskuse

Výměna praktických zkušeností mezi jednotlivými zainteresovanými institucemi a aktéry s cílem (prostřednictvím neformální debaty) eliminovat nastíněné problémy a v praxi tak zefektivnit proceduru slučování rodin (oprávněně žádajících) cizinců.

Kulatý stůl je součástí projektu „Právní poradenství pro cizince“ realizovaného v rámci programu European Initiative For Democracy and Human Rights Evropské komise.

1. ZÁPIS O PRŮBĚHU KULATÉHO STOLU

Sabe Soe (předsedkyně výkonného výboru PPI): v úvodu uvítala přítomné jménem VV PPI a vyjádřila přání, aby se existující spolupráce i nadále prohlubovala.

Petr Novák (Odbor azylové a migrační politiky MV ČR): Během svého příspěvku zdůraznil, že zákon 326/99 - řeší vstup cizinců na území, vyjádřil politování nad neúčastí zástupců MZV ČR

Prezentace statistik o slučování rodin (56 rodinných příslušníků se dosud dostalo na území ČR). Zdůraznil, že je pro to, aby se ve spolupráci s nevládními organizacemi našlo optimální řešení této choulostivé záležitosti a podtrhl, že bez angažovanosti od MZV lze toto stěží uskutečnit.

Cestovní náklady vztahující se k příjezdu rodin azylantů se doposud dělily mezi UNHCR a Správu uprchlických zařízení – vyjádření domněnky že tomu tak bude i nadále.

Mgr. Baršová (Úřad vlády – Rada pro lidská práva): Poukázala na fakt, že problematika slučování rodin není upravena Ženevskou konvencí z r. 1951 - tedy chybí řešení. Prezentace problematiky slučování rodin z pohledu mezinárodního práva + příklady konkrétních kauz. Poukázáno na existenci evropské úmluvy o lidských právech, která by měla azylantům umožnit sjednotit rodinu.

Eva Camps (UNHCR): ve svém příspěvku referovala o EU směrnici (úmluvě) o sloučení rodiny. Uvedená směrnice se nevztahuje na žadatele o azyl, ale pouze na cizince s trvalým pobytem a azylanty.

U žádosti azylantů nebudou kladeny požadavky na splnění finančních podmínek. V případě kladného rozhodnutí rodina dostane vstupní vízum s roční platností

Zdybska Katarzyna (Jagiellonian University Human Rights Centre)

Prezentace činnosti JUHRC.

Ve svém příspěvku sdělila, že polský novelizovaný zákon o azylu umožňuje, aby žádost byla podána individuálně, přičemž v případě manželů, když jeden z nich získá azyl neznamená automatické udělení též druhému manželovi. To přináší nemalé problémy a

těžkosti. V případě Polska je několik čečenských žadatelů, kteří pocítili dopad této poněkud problematické práv. normy

Diskusní část:

Mgr. Čechovský – návrh řešení – a) umožnit rodinným příslušníkům žádat o vízum nad 90 dní na zastupitelském úřadě, b) vyvíjení tlaku na řešení na adresu MZV

P. Chára (Cizinecká policie) poukázal na fakt, že zast. úřad v Islamabadu nespolupracuje, naopak jedná na vlastní pěst. Obecně existují velké výhrady vůči ZÚ v Islamabadu, problém spatřuje především na straně pracovníků tamní ambasády

1.1. 2003 - novela zák.č. 326. Dále vyjádřil názor, že jedině velký tlak na MZV může věci změnit.

Petr Novák - Vyjádřil se pro to, aby se i nadále vyvíjel tlak na MZV a tázal se na roli , kterou může UNHCR ve věci sloučení rodiny sehrát.

Camps Eva - V odpovědi řekla, že orgán, který reprezentuje se bude i nadále snažit přes své zástupce v Islamabadu, aby monitorovali situaci a případně intervenovali. Partner azylanta by měl žádat o vízum za účelem sloučení rodiny na zastupitelském úřadě ČR. Podle EU by neměly existovat překážky, ale některé země trvají na splnění určitých podmínek. Německo je toho názoru, že slučování rodin by se nemuselo dít na území Německa. Jiné země prosazují podmínku, aby věk rodinného příslušníka azylanta nepřekročil 15 let.

Zástupce úřadu Veřejného ochránce práv: podivil se nad nízkým počtem žádostí o sloučení rodin, dále na to, že žádné vízum neumožňuje vstup cizince na území ČR, za účelem žádosti o azyl.

Eva Camps: Především poukázala na to, že obecně nízký počet žadatelů není podstatný. Problém je v tom, že procedura nefunguje a je nutné najít cestu k řešení problematiky.

Pan Kučera - zástupce OAMP: Připomněl, že de facto neexistuje obecná (vize) forma, jak postupovat při řešení slučování rodin

p. Petr Novák - navrhl, aby se počkalo na směrnice EU upravující tuto problematiku
Procedura ve státní správě je taková, že jakýkoli tlak na MZV musí probíhat mezi resorty, což znamená zdlouhavý proces.

Vyzdvihl nutnost vzájemné komunikace mezi CP a OAMP v případech žádosti slučování rodin

p. Baršová: Doporučuje zpracovat akta z dnešního kulatého stolu a předat je na Úřadu vlády – Radě pro lidská práva

Zástupce Správy uprchlických zařízení: Správa má k dispozici finanční prostředky a může přispívat v ověřených případech na úhradu cestovních nákladů rodinných příslušníků azylanta

Červený kříž: Cestovní doklad ad hoc vystaví výjimečně a bohužel jsou s nimi velké potíže, protože žádný stát je plně neuznává. Vízum do 90 dnů je ve výlučné kompetenci zastupitelského úřadu a u víza nad 90 dnů má rozhodovací práva policie. V roce 2002 – 103 uznaných azylantů, zatímco letos za 1. čtvrtletí 80 uznaných azylantů

2. SEZNAM ÚČASTNÍKŮ

ORGANIZACE	JMÉNO	TELEFONNÍ ČÍSLO	E-MAIL
Český červený kříž	Ivana Holubová	251 104 268	ivana.holubova.cck@
Human Rights Centre Jagiellonian University	Katarzyna Zdybska	+48 607 408 133	k_zdybska@wp.pl
Kancelář veřejného ochránce práv	Mgr. Viktor Kučera	542 542 345	kucera@ochrance.cz
Kancelář veřejného ochránce práv	Veronika Bartošová	542 542 377	bartosova@ochrance.cz
Konsorcium organizací pomáhajících uprchlíkům	Marc Ittelson		mittelson@onebox.com
Odbor azylové a migrační politiky MV	Kučera	974 827 566	opu@mvcz.cz
Odbor azylové a migrační politiky MV	Mgr. Petr Novák	974 827 501	opu@mvcz.cz
Odbor azylové a migrační politiky MV	Lucie Příplatová	974 827 522	opu@mvcz.cz
Odbor azylové a migrační politiky MV	Zuzana Holmanová	974 827 508	opu@mvcz.cz
Organizace pro pomoc uprchlíkům	Mgr. Martin Rozumek	224 872 140	opu@opu.cz
Organizace pro pomoc uprchlíkům	Mgr. Pavla Vrátná	224 872 140	opu@opu.cz
Poradna pro integraci	Mgr. Marek Čechovský	224 233 034	ppi@ini.cz
Poradna pro integraci	Mgr. Angelino Dos Santos Da Silva	224 216 758	ppi@ini.cz
Poradna pro integraci	Ing. Marta Kalabzová	224 233 034	ppi@ini.cz
Poradna pro uprchlíky	Mgr. Anna Grušová	224 239 455	refug@helcom.cz
Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie	Chára	974 841 843	
Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie	Šebková	974 841 820	
Sdružení občanů zabývajících se emigranty	Věra Stýskalíková	607 105 382	vera_99@hotmail.com
Správa uprchlických zařízení MV	Klára Filipová	241 715 210	suz@mvcz.cz
Správa uprchlických zařízení MV	Aleš Belka	241 715 210	suz@mvcz.cz
UNHCR	Eva Camps		campse@unhcr.ch
Úřad vlády - rada pro lidská práva	PhDr. Mgr. Andrea Baršová	296 153 310	barsova@vlada.cz

3. STANOVISKO PORADNY PRO INTEGRACI K PROBLEMATICE SLUČOVÁNÍ RODIN CIZINCŮ A UZNANÝCH AZYLANTŮ

Ačkoliv se z hlediska množství případů v současné době jedná v České republice z globálního hlediska o relativně marginální záležitost, nelze otázku slučování rodin cizinců a uznaných azylantů (vzhledem k závažnosti problematiky a dlouhodobé stagnaci "řešení" jednotlivých kauz) podceňovat.

Na základě odborných predikcí i aktuální dynamiky vývoje ve sféře azylu a migrace lze navíc důvodně předpokládat, že počet případů bude intenzivně narůstat. Stávající ad hoc řešení problémů spojených se slučováním rodin cizinců jsou všeobecně vnímána jako neuspokojivá, přičemž absence jednotné efektivní procedury je způsobena nejen chybějící komplexní legislativní úpravou, ale především postupem některých zastupitelských úřadů, které jsou dle zákona číslo 326/199 Sb. o pobytu cizinců za řešení jednotlivých případů primárně odpovědny.

Přestože lze v relativně krátkém časovém horizontu v Evropské unii očekávat přijetí harmonizující směrnice o slučování rodin cizinců, respektive občanů z nečlenských zemí EU, která pochopitelně výrazně ovlivní situaci v této oblasti i v České republice, nadále pravděpodobně zůstane role zastupitelských úřadů v těchto případech klíčová.

Z tohoto důvodu Poradna pro integraci apeluje na Konzulární odbor Ministerstva zahraničních věcí, do jehož kompetence mimo jiné náleží i koordinace zastupitelských úřadů, aby věnoval případům sloučení rodin cizinců adekvátní pozornost, která by měla vyústit ve zjednodušení a unifikaci procedury slučování rodin cizinců a uznaných azylantů. Poradna pro integraci samozřejmě nabízí Konzulárnímu odboru Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti účinnou spolupráci.

4. PROBLEMATIKA SLOUČENÍ RODIN UZNANÝCH AZYLANTŮ V ČR

*Mgr. Marek Čechovský
Poradna pro integraci*

Vzhledem k heterogenitě účastníků kulatého stolu považujeme za nutné nejen vzájemné seznámení, ale taktéž základní nastínění problematiky, tedy slučování rodin uznaných azylantů, respektive cizinců obecně, kterou se budeme dnes relativně podrobně (a pevně doufám, že i koncepčně) zabývat. Není pochopitelně jednoduché při tak rozsáhlé účasti, kterou samozřejmě kvitujeme s povděkem, nalézt při přednesení úvodního příspěvku jehož cílem je seznámení s tématem, základního společného jmenovatele, neboť někteří z účastníků kulatého stolu se slučováním rodin dlouhodobě věnují, pro jiné je tato oblast z hlediska jejich profesního zaměření spíše marginální. Svůj příspěvek zaměřený na problematika slučování rodin uznaných azylantů jsem proto z pochopitelných důvodů pojal spíše z praktického hlediska a rozdělil jsem jej do tří návazných částí. Na úvod bych rád popsal bazální fakta, v následné části se budu zabývat aktuálními problémy a závěrem bych se chtěl pokusit nastínit alternativy možných řešení, které by měly být prodebatovány během odpolední diskuse.

Otázka sloučení rodin uznaných azylantů (přestože se jedná o relativně malé množství případů), je jedním z nejkomplicovanějších problémů, se kterými se pracovníci Poradny pro integraci (PPI) ve své praxi setkávají. Lapidárně řečeno: jedná se o naplnění principu jednoty rodiny, který je explicitně či implicitně inkorporován do mnoha mezinárodních i regionálních smluv ratifikovaných Českou republikou. Jedná se například o čl. 9 Úmluvy o právech dítěte, článek 8 Evropské úmluvy o lidských právech či článek 17 a 23 Mezinárodního Paktu o občanských a politických právech. Ačkoliv samotná Konvence o postavení uprchlíků se sloučením rodiny nezabývá, z několika rezolucí Výkonného výboru vysokého komisariátu pro uprchlíky evidentně vyplývá, že UNHCR považuje problematiku slučování rodin za jednu z hlavních priorit své agendy (viz např. bod č. 24 ze závěrů 32 zasedání či 9 z 28. zasedání).

Z hlediska české platné právní úpravy o problematice slučování rodin uznaných azylantů pojednává především paragraf 13 odst. 1 zákona o azylu, jehož dikce zní cituji: "Rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl podle § 12 nebo § 14, se v

případě hodném zvláštního zřetele udělí azyl za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení azylu nebude v jeho případě zjištěn důvod pro udělení azylu podle § 12.” Pokud bychom měli definovat výše uvedený termín rodinný příslušník azylanta, v podmínkách českého právního řádu se jedná o tzv. nukleární rodinu, tedy manžela či manželku azylanta a jejich nezletilé děti, popřípadě rodiče nezletilých uznaných azylantů. Otázku do jaké míry koreluje česká právní úprava se situací v zemích Evropské unie, bych rád ponechal až na odpolední diskusi, tedy po té, až zazní příspěvek zástupce UNHCR, který je zaměřen právě na směrnici o slučování rodin cizinců v EU, který by měla být přijata v první polovině tohoto roku.

Rodinný příslušník azylanta je na základě výše citovaného paragrafu azylového zákona oprávněn podat žádost o azyl aniž by musel prokazovat splnění kritérií stanovených ženevskou konvencí, respektive zákonem o azylu. V tomto kontextu je nutno konstatovat, že ačkoliv došlo po novele azylového zákona k jistému oslabení pozice rodinných příslušníků azylanta (dřívější právní formulace změněná novelou azylového zákona účinnou od 1.2.2002 deklarovala nárok rodinných příslušníků na udělení azylu prakticky za každé situace a nikoliv pouze v případech hodných zřetele – viz výše), v praxi většinou nebývá problém s kladným vyřízením jejich žádostí o azyl. Nutno ovšem zdůraznit pokud se rodinnému příslušníkovi azylanta podaří vstoupit na území České republiky.

Platná legislativa totiž již bohužel nepamatuje na faktickou realizaci sloučení rodin azylantů, tedy zejména na problémy spojené s příjezdem a vstupem rodinných příslušníků na území České republiky. Dle validního azylového zákona lze podat žádost o azyl až na území ČR, což za absence komplexní legislativní úpravy problematiky slučování rodin azylantů v praxi znamená, že faktickou realizaci těchto případů je možno řešit pouze v režimu standardní úpravy zákona o pobytu cizinců, tedy bez možnosti přihlédnout ke specifickému postavení uznaných azylantů. Tento fakt výrazně komplikuje postavení osob žádajících o sloučení rodiny, respektive výrazně limituje možnosti jak efektivně jejich situaci řešit. Rodinní příslušníci azylanta jsou nuceni žádat o vízum opravňující ke vstupu na území České republiky na příslušném zastupitelském úřadu ČR v zahraničí (většinou v zemi původu či v zemi sousedící kam případně uprchli před hrozcí perzekucí), ovšem jejich žádost je posuzována výhradně v kontextu zákona o pobytu cizinců. Většinou je navíc vzhledem k neochotě zastupitelských úřadů akceptovat jinou alternativu zvolena žádost o vydání tzv. “turistických víz” k pobytu do 90 dnů, přičemž rozhodnutí o jejich vydání (udělení) je dle §26 odst. 3, respektive §170 odst. 3 zákona č.326/1999 Sb. o pobytu

cizinců plně v kompetenci zastupitelských úřadů, které v těchto případech rozhodují s konečnou platností a jejich rozhodnutí nepodléhá soudnímu přezkumu (§171a). V kontextu § 51 odst. 2 zákona č.326/1999 Sb., dle kterého není na udělení víza právní nárok a v korelaci s tím, že zastupitelský úřad není povinen sdělit důvod svého negativního stanoviska to znamená, že žadatel v podstatě nemá žádnou efektivní možnost jak ovlivnit rozhodnutí správního orgánu, tedy zastupitelského úřadu, respektive se proti jeho neodůvodněnému negativnímu rozhodnutí jakkoliv relevantně odvolat. (Pokud je ovšem rozhodnutí vůbec vydáno...). Dále je nutno poznamenat, že dle zákona o pobytu cizinců rodinní příslušníci azylanta musí nejen předložit doklady, které mnohdy nemohou mít vzhledem ke svému specifickému postavení k dispozici (například cestovní doklady dětí, iránských státních občanů, které nemohou být zapsány do pasu matky ani jim nemůže být vystaven samostatný cestovní doklad), ale i kupříkladu cizineckou policií ověřeného pozvání, které je spojeno s prokázáním značně vysoké finanční částky (řádově se pohybující v rozmezí několika desítek až set tisíc Kč v závislosti na počtu rodinných příslušníků), což pochopitelně není většinou pro azylanty reálné...

Za stávajících podmínek se pochopitelně azylanté snaží ve spolupráci s nevládními organizacemi (v případě uznaných azylantů zejména Poradnou pro integraci a Vysokým komisariátem pro uprchlíky při OSN) oslovit kompetentní orgány státní správy s žádostí o podporu při řešení případu sloučení jejich rodin. Mezi primární zainteresované aktéry patří Ředitelství cizinecké a pohraniční policie, Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra a zejména Konzulární odbor Ministerstva zahraničních věcí, jakožto subjekt nadřízený jednotlivým zastupitelským úřadům ČR v zahraničí.

Jestliže spolupráci s Odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, respektive Ředitelstvím cizinecké a pohraniční policie můžeme považovat v této oblasti z hlediska nevládního sektoru (v kontextu současných legislativních podmínek) za relativně uspokojivou, totéž již nelze konstatovat vůči Konzulárnímu odboru Ministerstva zahraničních věcí a zejména jednotlivým zastupitelským úřadům. Přestože jsou totiž rodinní příslušníci azylanta často schopni předložit na příslušném zastupitelském úřadu ČR požadované dokumenty nutné pro vydání adekvátního víza (včetně ověřeného pozvání), nebývá mnohdy jejich žádosti vyhověno, v některých případech odmítá zastupitelský úřad po velmi dlouhou dobu jejich žádost vůbec zaregistrovat (akceptovat) a s potenciálním žadatelem jakkoliv komunikovat. (V tomto kontextu není bez zajímavosti, že ačkoliv případy slučování rodin jsou téměř vždy řešeny jen velmi obtížně, a to zejména vzhledem

k časté absenci relevantního komunikačního kanálu s příslušnými zastupitelskými úřady, konkrétně Velvyslanectví ČR v Pákistánu projevilo již v několika kauzách k obdobným případům extrémně negativní postoj).

Konzulární odbor MZV, ačkoliv vyjadřuje jisté empatie s azylantem, s odkazem na platný zákon, tedy na již výše uvedený §26 odst. 3, respektive §170 odst. 3 zákona č.326/1999 Sb. o pobytu cizinců, odmítá za vyřešení případu převzít odpovědnost. Ostatní zainteresované orgány státní správy, tedy především Ředitelství cizinecké a pohraniční policie a Odbor azylové politiky MV sice většinou opakovaně ujistí azylanta o svém vstřícném postoji k žádosti jeho rodinných příslušníků a eventuelně žádost přímo podpoří prostřednictvím svého kladného vyjádření či stanoviska adresovaného Konzulárnímu odboru MZV či přímo zastupitelskému úřadu, zároveň jsou ovšem taktéž nuceni poukázat na fakt, že udělení víz je plně v kompetenci zastupitelského úřadu, v podstatě bez možnosti relevantního vlivu na jeho rozhodnutí.

Nastává tak poněkud absurdní situace, neboť veškeré dotčené státní orgány na území republiky (s částečnou výhradou Konzulárního odboru MZV) se v podstatě shodují na nutnosti udělit rodinným příslušníkům azylanta vstupní víza, ovšem zastupitelské úřady přesto, ať už racionálních či interních subjektivních a z hlediska řízení iracionálních důvodů, víza nevydají. V horším případě tedy zastupitelský úřad žádost bez odůvodnění zamítne, v lepším případě požaduje po žadateli prokázání důvodnosti jejich pobytu na území ČR, tedy dokument či alespoň formalizovanou záruku, že jim bude azyl udělen. Avšak vzhledem k tomu, že řízení o azylu může být zahájeno až na území republiky, nemůže pochopitelně OAM předjímat své rozhodnutí aniž bylo vůbec zahájeno řízení a požadovaný dokument tak pochopitelně nelze vydat.

Sloučení rodiny může být navíc ještě výrazně komplikováno absencí relevantních cestovních dokladů u rodinných příslušníků azylanta bez možnosti si je legitimně obstarat (např., jak již bylo uvedeno výše, manželka azylanta původem z Íránu si nemůže nechat zapsat své děti do svého cestovního dokladu ani jim vystavit samostatný pas). Za této situace v podstatě nezbývá jiná alternativa než využít jednorázové dokumenty Mezinárodního výboru Červeného kříže, které však nemusí být zastupitelským úřadem uznány za dostačující ekvivalent cestovních dokladů a celá záležitost je tak minimálně z časového hlediska opět problematizována.

Případy sloučení rodin uznaných azylantů se tak většinou stávají chronickým (kauzy se řeší i několik let) a pro žadatele velmi frustrujícím problémem, který může vyústit v rozpad rodiny, neboť dlouhodobé odloučení manželů, často spojené se ztrátou vzájemné důvěry (obě strany se vzhledem k omezené možnosti komunikace subjektivně domnívají, že jejich partner možná již nečiní vše potřebné k vyřízení žádosti), skutečně mnohdy vede k postupnému odcizení a následnému rozpadu v rodiny (často paradoxně v situaci, kdy se problém konečně vyřeší)...

Z výše uvedeného vyplývá, že ačkoliv v problematice slučování rodin uznaných azylantů evidentně absentuje komplexní legislativní úprava dané problematiky, při adekvátní aplikaci stávajících norem by bylo možno situaci relativně efektivně řešit. Pokud bychom přesto měli zmínit případné legislativní změny, které by mohly výrazně zjednodušit a především urychlit proceduru slučování rodin, v úvahu přichází zejména následující alternativy: inkorporace speciálního druhu víz pro rodinné příslušníky azylantů do zákona o pobytu cizinců, dále akceptace vystavení víz pro tuto specifickou kategorii cizinců přímo na hraničních přechodech (zejména letištích), což by přineslo z hlediska současné situace bezesporu žádoucí eliminaci role zastupitelských úřadů v procesu slučování rodin. Mezi další, byť poněkud kontroverzní alternativy, lze řadit v evropském kontextu stále více diskutované přesídlení, tedy legislativně zajištěná možnost realizovat azylové řízení (v jednoznačných a taxativně určených případech jako je právě sloučení rodin) přímo v zemi původu rodinného příslušníka azylanta.

Ovšem vzhledem k tomu, že adekvátní legislativní změna zřejmě není v krátkodobém horizontu reálná, mimo jiné i vzhledem k očekávanému schválení výše avizované směrnice, je zřejmě efektivnější zaměřit se na zlepšení komunikace mezi aktéry participujícími na proceduře slučování rodin azylantů. Z tohoto důvodu Poradna pro integraci v rámci jednoho ze svých projektů připravila tento kulatých stůl, který by měl iniciovat prvotní impuls pro otevřenou debatu nad problematikou slučování rodin a přispět k vytvoření funkčních komunikačních kanálů mezi zúčastněnými aktéry. Bohužel, opětovně musíme s politováním konstatovat, že naše pozvání nepřijali zástupci Konzulárního odboru Ministerstva zahraničních věcí, odboru, který je z hlediska své kompetence schopen ovlivnit chování jednotlivých zastupitelských úřadů jakožto evidentně nejslabších a mnohdy bohužel kontraproduktivních článků výše popsaného řetězce zainteresovaných úřadů. A právě vzhledem k postoji Konzulárního odboru MZV, respektive jednotlivých zastupitelských úřadů lze zřejmě, de lege lata, tedy za stávající

právní úpravy problém sloučení rodin uznaných azylantů (za předpokladu konsensu mezi ostatními zainteresovanými aktéry) účinně řešit zejména prostřednictvím víz nad devadesát dnů za účelem sloučení rodiny, o jejichž vystavení finálně nerozhodují zastupitelské úřady, ale dle § 30 odst. 1 zákona 326/1999 Sb. cizinecká policie.

5. PREZENTACE NÁVRHU EVROPSKÉ SMĚRNICE O SLUČOVÁNÍ RODIN

*(Eva Camps, Protection Officer
United Nations High Commissioner For Refugees)*

Úvod

Na základě závěrů Laekenského summitu byl Evropské komisi uložen úkol předložit do 30. dubna 2002 upravený návrh Směrnice o sloučení rodiny. Úpravy v prvním návrhu, který připravila Evropská komise k 1.12.1999, již berou v úvahu většinu změn navržených členskými státy EU.

Tento příspěvek shrnuje většinu relevantních aspektů obsažených v návrhu z 3.2.2003, který respektuje stav jednání o návrhu Směrnice před tím, než bude na konci února 2003 předložen Radě spravedlnosti a vnitra.

1. Účel návrhu Směrnice:

Účelem, návrhu Směrnice je stanovení podmínek pro uplatnění práva na sloučení rodiny u cizinců legálně usazených na území členských států.

2. Rozsah návrhu Směrnice;

Návrh Směrnice se vztahuje na a) příslušníky třetích zemí, kteří jsou držiteli povolení k pobytu alespoň na 1 rok v některém členském státu (dále ČS); b) uprchlíci / občané třetích zemí s azylem podle Konvence z roku 1951, c) nezletilí bez doprovodu (občané třetích zemí) – tj. osoby mladší 18 let, kteří nejsou občané ČS a nejsou doprovázeni právně způsobilou dospělou osobou.

Návrh směrnice se nevztahuje na následující kategorie:

- § žadatelé o azyl, kteří čekají na rozhodnutí o udělení azylu
- § osoby s dočasnou ochranou

- § osoby s povolením k pobytu na bázi pomocné formy ochrany v souladu s mezinárodními závazky a národní legislativou
- § členové rodiny občana EU
- § směrnice by se neměla dotknout možnosti členského státu přijmout příznivější opatření

3. Členové rodiny, kterým by členské státy měly umožnit vstup a pobyt (Kapitola II návrhu Směrnice)

3.1. Manžel / manželka

- a) V případech, kdy manželství bylo uzavřeno až po udělení azylu jednomu z manželů, může členský stát rozhodnout pozitivně se zvláštním přihlédnutím k ochraně manželství (rozhodnutí je ponecháno na jednotlivých členských státech)
- b) Nezletilé děti a jejich manželé – včetně adoptovaných dětí
- c) Nezletilé děti (včetně adoptovaných) – v případě, že žadatel je má v opatrování a děti jsou na něm závislé
- d) Sloučení s dětmi, které jsou zároveň v opatrování někoho jiného, v případě že druhý opatrovník dá souhlas
- e) Nezletilé děti manžela / ky v případě, že manžel / ka je má v opatrování a děti jsou na něm / ní závislé.

3.2. Ostatní členové rodiny:

- a) Nejbližší příbuzní v přímé vzestupné linii žadatele nebo manžela / ky, pokud prokáží, že jsou na žadateli závislí a nepožívají náležitou rodinnou podporu v zemi původu.
- b) Dospělé svobodné děti žadatele nebo jeho manželky (resp. jejího manžela), pokud se o sebe prokazatelně nedokáží postarat ze zdravotních důvodů.

3.3. Členský stát může umožnit vstup a pobyt :

Nesezdanému partnerovi (tj. občanovi třetí země se kterým je žadatel v ověřeném dlouhodobém stabilním vztahu – odkazuje na registrované partnery)

- a) Svobodnému nezletilému dítěti (včetně adoptovaného)
- b) Dospělé svobodné dítě, které se prokazatelně nemůže o sebe postarat ze zdravotních důvodů.

3.4. V případě polygamního manželství, kdy žadatel již žije s jedním z partnerů na území členského státu, tento stát by neměl povolit sloučení rodiny s dalším manželem.

3.5. Členský stát může vyžadovat, aby partner žadatele splňoval podmínku minimální věkové hranice pro vstup do manželství (podle národních zákonů členských států), předtím, než bude povoleno sloučení rodiny.

3.6. *Jestliže uprchlík je nezletilý bez doprovodu, členský stát může:*

- a) Povolit vstup a pobyt nejbližším příbuzným v přímé vzestupné linii.
- b) Za účelem sloučení rodiny může povolit vstup a pobyt zákonnému zástupci či jiným členům rodiny pokud uprchlík nemá příbuzné v přímé vzestupné linii, nebo pokud se je nepodaří vypátrat.

4. Předložení a posouzení žádosti

4.1. *Členský stát má určit, zda má žádost být předložena kompetentním úřadům členského státu týkajících se:*

- a) žadatele
- b) členů rodiny

4.2. *K žádosti musí být přiloženy dokumenty dokazující příbuzenský vztah.*

4.3. *Žádost může být předložena v případě, že členové rodiny žijí mimo území členského státu, ve kterém žije žadatel o sloučení.*

4.4. *Kompetentní orgány musí o rozhodnutí uvědomit žadatele písemně a v co nejkratší době.*

§ V každém případě ne později než 9 měsíců od data, kdy byla žádost podána.

§ Musí být sděleny důvody zamítnutí.

4.5. Při posuzování žádosti musí brát členský stát ohled na zájmy nezletilého dítěte.

4.6. *Zamítnutí žádosti nesmí spočívat pouze na nedostatku písemných důkazů.*

Členský stát nesmí vyžadovat, aby členové rodiny plnily takové požadavky, jako třeba “dobré zdraví”.

4.7. Není potřeba, aby žadatel (uprchlík) žil na území členského státu po nějakou minimální dobu, předtím, než požádá o sloučení rodiny.

5. Práva, která uděluje současná verze Směrnice o slučování rodin

5.1. *Žadatelův člen rodiny může získat:*

- a) Povolení ke vstupu a pobytu (minimálně roční)
- b) Přístup ke vzdělání
- c) Přístup k práci a možnost samostatně výdělečné činnosti.
- d) Přístup k pracovnímu poradenství, počátečnímu a dalšímu vzdělávání a rekvalifikaci.
- e) Členský stát zajistí, aby žadatel a členové rodiny měli právo odvolání v případě zamítnutí žádosti o sloučení rodiny. Procedura a kompetence musí být zajištěny členskými státy.

Návrh Směrnice stanoví, že členský stát může omezit přístup k zaměstnání nebo podnikání členům rodiny v přímé vzestupné linii.

6. JEDNOTA RODINY – SLOUČENÍ RODIN V POLSKU

Katarzyna Zdybska
Právní poradna Jagellonské univerzity
Odbor lidských práv

Článek 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod stanoví pravidla pro respektování soukromého a rodinného života, což je jedna ze záležitostí, jež jsou nejčastěji řešeny před Evropským soudem pro lidská práva a základní svobody ve Štrasburku.

Práva jednotlivce včetně specifického charakteru ochrany, jež musí být garantována v případě, kdy cizí státní příslušník zakládá soukromý či rodinný život v hostitelském státě, jsou zabezpečena soustavou individuálních žádostí a rámcem soudních pravomocí Evropského soudního dvora ve Štrasburku.

Polsko ratifikovalo Úmluvu o lidských právech z roku 1950 a jeho ústava zdůrazňuje respektování jednoty rodiny. Harmonizovaný polský zákon o cizích státních příslušnících je v souladu se standardy a ustanoveními, jejichž cílem v zásadě je usnadnit opětovnou integraci rodiny a zabezpečit jednotu rodiny.

Je možné výslovně uvést několik skupin, které ve zmíněném rámci stojí za pozornost nebo mohou být použity jako argumenty relevantní z právního hlediska - sloučení rodiny, které znamená příznivější zacházení a zjednodušení řízení při získávání právního statutu pro cizího státního příslušníka, jehož nejbližší příbuzní již tohoto nebo obdobného statutu v hostitelské zemi užívají. Tento stručný příspěvek v krátkosti rozebírá situaci žadatelů o azyl a standardní postup sloučení rodiny.

Zásada jednoty rodiny v kontextu práva uprchlíků byla formulována v závěrečném aktu konference, která v roce 1951 přijala Úmluvu o uprchlících. Tato zásada spočívá v „zajištění toho, aby jednotu rodiny byla zachována zejména v případech, kdy hlava rodiny splnila nezbytné podmínky pro přijetí v dotyčném státě.“ Tato zásada rovněž ukládá státům povinnost zvláštní, zvýšené ochrany nezletilých osob, zejména nezletilých osob bez doprovodu.

Článek 34 polského zákona o cizích státních příslušnících, který je v současné době v platnosti, stanoví, že řízení při udělování statutu uprchlíka může být zahájeno, pouze jestliže cizí státní příslušník podá žádost osobně, nikoli prostřednictvím druhé osoby. Tato žádost se rovněž vztahuje na nezletilé osoby doprovázející žadatele (po novelizaci). Dále se může žádost vztahovat i na manžela/manželku cizího státního příslušníka, který žádá o statut uprchlíka za předpokladu, že o to cizí státní příslušník ve své žádosti požádá a manžel/manželka s tím v písemné podobě souhlasí. V takovém případě žádost obsahuje i osobní údaje manžela/manželky.

V souladu se zásadou jednoty rodiny stanoví novelizovaný polský zákon, že nezletilé dítě cizího státního příslušníka, jemuž byl udělen statut uprchlíka, jestliže pobývá na území Polské republiky společně s cizím státním příslušníkem, též získá statut uprchlíka a povolení k pobytu na určitou časovou lhůtu a jsou pro ně vystaveny cestovní dokumenty, jak stanoví Ženevská úmluva z roku 1951.

V případě udělení statutu uprchlíka cizímu státnímu příslušníkovi získá tento status i jeho manžel/manželka, jak uvádí článek čl. 34a odst. 2, a současně obdrží cestovní dokument podle Ženevské úmluvy a dále je pro tuto osobu vydáno povolení k pobytu na území Polské republiky po určitou časovou lhůtu. Polské právní předpisy nicméně omezují praktický rozsah tohoto ustanovení a je stanoveno, že toto pravidlo takzvaného „odvozeného statutu“ pro manžela/manželku může být aplikováno pouze za předpokladu, že oba manželé podali společnou žádost o udělení azylu, čímž došlo k zahájení jediného společného řízení. Toto omezení nelze ospravedlnit vzhledem ke skutečnosti, že kulturní odlišnosti a mnohé další okolnosti – faktory jiné než právní povahy, volba žadatelů podat společnou žádost o udělení statutu uprchlíka či podat žádost samostatně – jsou velmi často nahodilé a nebývají založeny na rozhodnutí učiněném na základě informací. Situace manželky kromě toho v mnoha podobných případech z velké části závisí na jejím vztahu s manželem, který se v minulosti mohl stát objektem persekvování a obává se persekuce v budoucnu.

Společná žádost by se za normálních okolností měla vztahovat na manžela a zároveň na jeho manželku a nezletilé děti. Při udělení statutu uprchlíka manželovi by jako uprchlík měla být uznána i jeho manželka (a děti).

Jestliže podali manželé žádost o udělení azylu odděleně a manželovi je udělen status uprchlíka (což je běžná praxe), neexistuje pro manželku přímá možnost požadovat na základě její samostatné žádosti udělení stejného statutu. Její žádost musí být vyřizována individuálně v průběhu zvláštního řízení. Nejlepší variantou je formulovat dodatečné podmínky pro udělení azylu manželce, prostřednictvím určení její příslušnosti ke konkrétní společenské skupině definované jako rodina osoby, která může být vystavena persekuci na základě některého z konvenčních motivů (rasová příslušnost, náboženské vyznání, národnost, příslušnost k určité společenské skupině). Takové argumenty lze doložit běžnou zkušeností s původci persekuce, kteří si vybírají své oběti či potenciální oběti mezi členy rodiny objektu persekuce či jeho nejbližšími příbuznými. Příslušnost ke zvláštní společenské skupině tak může poskytnout nepřímý způsob uplatňování zásady jednoty rodiny.

Právní poradna Jagellonské univerzity se také zabývala několika případy, kdy se základem při právním podání v průběhu řízení přiznávání statutu uprchlíka stala zásada jednoty rodiny aplikovaná *per analogiam* (tedy prostřednictvím analogie s podobným právním ustanovením). Jednalo se o případy manžela, jemuž již byl udělen status uprchlíka, a v případě jeho manželky stále ještě probíhalo řízení o udělení tohoto statutu. Setkali jsme se také s případy rodičů a zletilých dětí, které v zemi původu se svými rodiči žily ve společné domácnosti.. Argumenty se zaměřovaly na pojem nediskriminování manželky či ostatních členů rodiny uprchlíka. Činění rozdílu mezi konečným statutem osob žádajících o získání azylu založené na pouhé okolnosti, zdali podaly jednu nebo dvě žádosti, představuje neopodstatněnou diskriminaci ze strany orgánů rozhodujících v dané záležitosti.

Měli bychom také zmínit malou, ale důležitou kategorii případů, kdy žadatelé o azyl uzavřeli sňatek poté, co podali své žádosti o přiznání statutu uprchlíka. V některých z těchto případů mohli žadatelé o azyl uvést naprosto odlišné důvody žádosti o azyl, s větší nebo menší možností jej získat, někdy se dokonce jednalo o osoby z rozdílných států. Stávající polské právní předpisy neposkytují explicitně možnost uplatnit odvozený status v těch případech, kdy jeden z manželů získá azyl.

V jednom úspěšném případě, kdy somálský manžel získal azyl, naše poradna uspěla při získání kladného rozhodnutí pro jeho mongolskou manželku na základě velmi odlišného

odůvodnění žádosti. Argumentace byla založena na zásadě jednoty rodiny a variantě "odvozeného statutu" uplatněného *per analogiam*.

I když má zásada jednoty rodiny být vždy uplatňována ve prospěch žadatele, polské orgány rozhodující v případech uprchlíků si vypracovaly systém umožňující negativní rozhodnutí, zneužívající zásadu jednoty rodiny v neprospěch jednoho z manželů. Typické odůvodnění záporného rozhodnutí v případě (v největším množství případů) manželky, jejímuž manželu již bylo odepřeno udělení azylu, zahrnuje absurdní argument, že odmítnutí v jeho případě má vliv na status jeho manželky, neboť by nebylo možné ospravedlnit, jestliže by jí za takových okolností byl tento status udělen. Pomocí podávání odvolání byla tato praxe do značné míry eliminována, ale již samotná její existence dokládá znepokojující nedostatek nezbytných znalostí na straně příslušných orgánů.

Závazné polské právní předpisy stanoví opatření pro sloučení rodiny prostřednictvím zvláštního postupu. V souladu s příslušnými opatřeními může být osobě uděleno povolení k pobytu pro určitou časovou lhůtu na základě žádosti cizího státního příslušníka, který pobývá na území Polské republiky na základě povolení usadit se nebo povolení k pobytu pro stanovenou časovou lhůtu vydaného v souvislosti s udělením statutu uprchlíka či na základě žádosti cizího státního příslušníka, který pobýval na území Polské republiky po dobu nejméně tří let na základě povolení pobytu pro stanovenou časovou lhůtu.

Platné právní předpisy definují kategorii osob majících nárok na sloučení rodiny prostřednictvím výčtu příbuzných rodiny. Příbuzný žijící mimo území Polska musí být:

- 1) v manželském svazku s osobou žijící na území Polské republiky; takový sňatek uznávají platné polské právní předpisy;
- 2) nezletilou osobou, která je z hlediska manželského poměru svobodná a která:
  - a) je dítětem cizího státního příslušníka, jestliže tento cizí státní příslušník má skutečný rodičovský dohled či vykonává péči o dítě;
  - b) je dítětem, které bylo adoptováno cizím státním příslušníkem v období předcházejícím vstupu cizího státního příslušníka na území Polské republiky na základě rozhodnutí příslušného orgánu a užívá stejná práva a povinnosti jako nemanželské dítě,
  - c) je dítětem manžela/manželky žijícího/žijící vně hranic Polské republiky, a nikoli dítětem žadatele, jestliže jeden nebo oba manželé vykonávají rodičovský dohled a pečují o dítě.

Možné výjimky z kladného rozhodnutí spočívají ve standardních klauzulích, podle kterých osoba „může představovat riziko pro veřejné zdraví, může být hrozbou pro bezpečnost státu a veřejný pořádek“. Při zažádání o spojení uprchlíků je vyhodnocována i materiální situace žadatele. Jestliže by hmotné nebo ubytovací podmínky žadatele naznačovaly, že přítomnost jeho/její rodiny na území Polské republiky by představovala zátěž pro systém sociálního zabezpečení, bude odepřeno vydání víz pro rodinné příslušníky. V případě manžela/manželky musí rozhodující orgán také zjistit, zdali nebyl manželský poměr uzavřen pouze na účelem legitimizování sloučení rodiny a zdali se tedy nejedná pouze o účelové manželství.

Praktický dosah postupu při sloučení rodiny je spíše skromný, neboť je sloučení ve způsobu uvažování cizích státních příslušníků stále jen nezvyklou možností. Ve většině případů se příbuzní jednoduše pokusí vstoupit do Polska a podniknout kroky k legalizaci svého pobytu s tím, že se již nachází na území Polska. Nejtypičtější případy se týkají snoubenců/snoubenek a manželů/manželek z nichž jeden je polským občanem či cizím státním příslušníkem s dlouhodobým pobytem v Polsku, kteří se pokoušejí různým způsobem se v zemi usídlit. V podobných, akutních případech žádáme o vydání zvláštního druhu víza kvůli „mimořádné osobní situaci“ žadatele. Ve většině těchto případů však osoby splňují podmínky pro vydání dočasného povolení k pobytu v souladu s ustanoveními článku 53 zajišťujícího respektování práv garantovaná ustanoveními Úmluvy o lidských právech z roku 1951, konkrétně článkem 8, který stanoví respektování osobního a rodinného života jako klíčový prvek. Z velkého množství případů, které Právní poradna Jagellonské univerzity řešila prostřednictvím tohoto právního postupu, byl pouze malý počet vyřešen včas a kladné rozhodnutí bylo vydáno již v první instanci. Polské orgány jen pomalu a neochotně uznávají platnost argumentů založených na článku 8 Úmluvy o lidských právech v případech, kdy žadatel ještě neuzavřel právoplatný sňatek s polským občanem. Na druhé straně je postup při uzavírání právoplatného sňatku v Polsku pro cizince příliš složitý a často vyžaduje zvláštní soudní řízení, které pouze případ dále zdrží. Navíc pouhá okolnost sňatku s polským občanem sama o sobě neukládá orgánům uznat manžela/manželku a rozhodnutí je ponecháno na svobodném rozhodování příslušného orgánu.

Zdá se, že obecná zásada jednoty rodiny, i když je součástí platných právních ustanovení, zůstává stále na úrovni realizace problematickou otázkou. Nízký počet případů sloučení rodiny uskutečněných prostřednictvím standardních postupů se zdá být zapříčiněn

nedostatkem patřičné znalosti problému mezi cizími státními příslušníky v Polsku. Alternativní právní postupy, které mohou napomoci legalizaci pobytu příbuzných osob již v Polsku žijících, jsou využívány daleko více, a jak se zdá, obecně respektují princip jednoty rodiny; nicméně ne vždy zajistí práva žadatele v případě, že nemůže doložit dostatečnou ekonomickou stabilitu nebo právně uznatelný dokument o uzavření manželství. Takovéto postupy založené na volném rozhodování jsou předmětem zpráv, které Právní poradna Jagellonské univerzity předkládá úřadu ombudsmana, a měly by být změněny prostřednictvím harmonizace vnitrostátních právních předpisů s předpisy EU.

7. NÁVRH SMĚRNICE RADY EU „O PRÁVU NA SLOUČENÍ RODINY“

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

BRUSEL, 2.5.2002
KOM(2002) 225 V KONEČNÉM
ZNĚNÍ

1999/0258 (CNS)

Pozměněný návrh

SMĚRNICE RADY

O PRÁVU NA SLOUČENÍ RODINY

(předloženo Komisí)

VYSVĚTLUJÍCÍ POZNÁMKY

1. Úvod

Tento pozměněný návrh směrnice je reakcí na žádost adresovanou Komisi Evropskou Radou v Laeken 14. a 15. prosince 2001. O právu na sloučení rodin se diskutovalo v rámci Komise více než dva roky, a protože byl pokrok pomalejší a méně výrazný, než se očekávalo,¹ Evropská rada znovu potvrdila, že vytvoření společných pravidel je důležitou složkou skutečné jednotné imigrační strategie.² Evropská rada potvrdila svůj závazek ve věci strategických pravidel a cílů přijatých v Tampere a konstatovala, že ačkoli bylo dosaženo určitého pokroku, existuje potřeba nového impulsu a pravidel nezbytných k odstranění zpoždění v některých oblastech.³ Rada proto požádala Komisi o předložení pozměněného návrhu k 30. dubnu 2002.⁴

Původní návrh byl předložen 1. prosince 1999.⁵ 6. září 2000 přijal Parlament na plenárním zasedání své stanovisko. Podpořil původní strategii a hlavní směry orientace návrhu Komise, současně však vyslovil žádost o omezení působnosti návrhu a v souladu s tím Komisi požádal, aby patřičně návrh pozměnila.

Komise reagovala na požadavek úprav ze strany Parlamentu a předložila pozměněný návrh 10. října 2000.⁶ Nicméně vyjednávání v Radě, zejména v květnu 2000 a květnu a září 2001, byla nesnadná a úspěchu nebylo dosaženo.

Na základě Závěrů Evropské rady v Laeken přichází Komise v tomto novém pozměněném návrhu s novým přístupem k problémům, jež stále zbývá vyřešit. Ve snaze zachovat to, čeho bylo dosaženo v průběhu posledních dvou let, zahrnuje Komise do tohoto pozměněného návrhu kompromisy, které dojednala Rada.

2. Nový přístup pro úspěch vyjednávání

Nová metoda uznává, že ve snaze o dosažení harmonizace vnitrostátních právních předpisů ohledně sloučení rodiny je třeba uskutečnit několik etap. Pozměněný návrh je pouze první z nich. Je inspirován určitým zájmem spojeným s flexibilitou na základě dvou hlavních parametrů: za prvé, co se týče podstaty, užití stabilizační klauzule. Za druhé, ohledně časového rámce, konečného termínu pro následující fázi.

2.1. Flexibilita

Nový návrh umožňuje větší flexibilitu v případě zablokování. Zaprvé poskytuje větší manévrovací prostor v rámci vnitrostátních právních předpisů. Za druhé, ve velice omezených případech povoluje výjimky umožňující přizpůsobení stávající legislativě některých členských států.

2.2. Stabilizační klauzule

Tato klauzule zajistí, že členské státy nebudou užívat nových výjimek, jestliže jejich právní předpisy v okamžiku přijetí směrnice již takové výjimky

¹ Závěry předsednictví, bod 38.

² Závěry předsednictví, bod 40.

³ Závěry předsednictví, bod 37.

⁴ Závěry předsednictví, bod 41.

⁵ KOM(1999) 638 v konečném znění.

⁶ KOM(2000) 624 v konečném znění.

neumožňují. Cílem je zamezit tomu, aby směrnice paradoxně nepůsobila jako zdroj nových rozdílů mezi členskými státy.

2.3. Klauzule konečného termínu

Za účelem přijetí skutečných společných pravidel požadovaných jak Amsterodamskou smlouvou, tak Evropskou radou z Tampere a Laeken bude nyní stanoven konečný termín pro následující fázi harmonizace právních předpisů upravujících sloučení rodiny. K tomuto datu – dva roky po transpozici této směrnice do vnitrostátních právních předpisů – budou ustanovení umožňující největší stupeň flexibility, tedy ta, která se nacházejí ve středu vyjednávání, znovu prioritně přezkoumána s cílem dosažení pokroku při harmonizaci strategie vstupu. Samozřejmě že kromě tohoto zvláštního konečného termínu bude třeba později uvažovat o dalších krocích vedoucích zejména k úpravě sloučení rodiny osob, na které se vztahují jiné formy doplňkové ochrany, a občanů Unie.

2.4. Hlavní změny, jež vyžaduje nový přístup

– Původní článek 4 upravoval sjednocení sloučení rodiny občanů Unie, na které se nevztahují právní předpisy Společenství o volném pohybu osob, se sloučením rodiny občanů využívajících svého práva na volný pohyb. Článek byl zrušen v průběhu prací na úpravě předpisů Společenství upravujících volný pohyb osob. Návrh směrnice předložený Komisí o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků volně se pohybovat a sídlit na území členských států⁷ upravuje, mimo jiné, definici dotyčných rodinných příslušníků. Sladění práv všech občanů Unie na sloučení rodiny bude přezkoumáno poté, co budou výše zmíněné úpravy dokončeny.

– Ustanovení stanovující věk, do kterého mohou být děti sloučeny s rodinou (článek 5, odstavec 1) bylo pozměněno tak, aby byl vytvořen prostor pro výjimku pro některé vnitrostátní právní předpisy. Pro tuto výjimku existují přísná omezení. Současně bylo do kapitoly o uprchlících včleněno ustanovení, které upřesňuje, že věkovou hranici pro sloučení dětí s rodinami nelze za žádných okolností snižovat. Článek 5, odstavec 1 bude prioritně přezkoumáván dva roky po převzetí směrnice do vnitrostátních právních předpisů, v souladu s klauzulí konečného termínu.

– Po sloučení mohou být podle článku 7 odstavec 1 v okamžiku obnovení povolení k pobytu rodinných příslušníků zkontrolovány finanční prostředky. Klauzule konečného termínu upravuje přezkoumání tohoto bodu.

– Nový odstavec 2 článku 8 také stanoví striktně omezenou výjimku, kterou lze uplatnit jen v situaci, kdy v okamžiku přijetí směrnice již existovala relevantní vnitrostátní legislativa. Umožňuje rozložit vstup na území za účelem sloučení rodiny na několik let v závislosti na schopnosti přijetí dotyčného členského státu. Toto období však nesmí v žádném případě překročit tři roky. Toto ustanovení bude rovněž prioritně přezkoumáváno dva roky po transpozici.

– Lhůta platnosti dokumentů pro povolení k pobytu vydaných příslušníkům rodiny, která je slučována s osobou s povolením k trvalému pobytu (článek 13, odstavec 2) byla upravena tak, aby odkazovala na návrh směrnice o postavení osob s povolením k dlouhodobému pobytu, čímž byla posílena shoda. Rodinní příslušníci budou nyní nabývat statutu osob s dlouhodobým pobytem na základě stejných kritérií jako osoba, s níž jsou slučováni. Všechna tato pravidla se týkají

⁷ KOM(2001) 257 v konečném znění.

situace v Evropě; členské státy mohou uplatňovat příznivější postupy při vydávání dokumentů k trvalému pobytu na svém území. Tato flexibilita bude přezkoumána dva roky po transpozici této směrnice.

– Ke zlepšení shody s postavením osob s povolením k dlouhodobému pobytu, které zavádí návrh směrnice ze dne 13. března 2001,⁸ je navrhováno stanovení horního limitu pro udělení autonomního statutu pro rodinné příslušníky na pět let pobytu (článek 15, odstavec 1). Tento nový limit uvede v soulad lhůtu pro získání dokumentů pro trvalý pobyt a autonomního statutu a umožní, aby adekvátní flexibilita zohlednila rozdílnou situaci v členských státech.

---

⁸ KOM(2001) 127 v konečném znění.

Komentář k článkům

Kapitola I: Obecná ustanovení

Článek 1

Článek 1 stanoví účel tohoto návrhu. Byl přepracován tak, aby dále objasnil podmínky, za nichž je v Evropě uplatňováno právo na sloučení rodiny; toto právo je zakotveno v rámci stávajících vnitrostátních právních předpisů a mezinárodních nástrojů.

Článek 2

První definice, v bodě (a), se týká občanů třetích států. Je stanoveno, že se tato kategorie vztahuje i na osoby bez státní příslušnosti, což bylo v původním návrhu uvedeno jen implicitně. Tato definice občana třetího státu je nyní standardní klauzulí návrhů Komise v této oblasti.

Definice, jež následují, nemění významně doplněný návrh směrnice Rady o právu na sloučení rodiny předložený Komisí 10. října 2000.⁹

Článek 3

Článek 3 byl doplněn následujícím způsobem:

– Do prvního odstavce byla začleněna doplňující podmínka: „přiměřená šance získat povolení k trvalému pobytu“, aby právo na sloučení rodiny nebylo přiznáváno osobám, které mají pouze přechodné povolení k pobytu bez možnosti obnovení. Toto vyloučení se týká au pair osob, zahraničních studentů apod. Odstavec nyní již neobsahuje odkaz na občany Evropské unie, kteří neuplatňují své právo na volný pohyb osob v důsledku odepření vstupu do země

– Druhý odstavec byl pozměněn pouze formálně.

– Třetí odstavec vylučuje z působnosti tohoto návrhu rodinné příslušníky občanů Unie. Situace osob, na které se nevztahuje legislativa Společenství (protože občan Unie, jehož rodiny jsou členy, nevyužívá práva na volný pohyb) bude řešena ve zvláštním návrhu po přepracování podmínek upravujících volný pohyb osob.¹⁰

– Čtvrtý odstavec se již neomezuje na současné dohody. Vzhledem k tomu, že harmonizace v této oblasti není ukončena, mohou v budoucnu členské státy uzavírat další bilaterální dohody o záležitostech, které nepokrývá tato směrnice, za předpokladu, že budou s touto směrnicí v souladu.

Bod (b) nyní rovněž odkazuje k doplněné Evropské sociální chartě. Tato charta je již v platnosti v několika členských státech.

– Pátý odstavec přidává klauzuli týkající se příznivějších ustanovení. Umožňuje členským státům přijmout nebo zachovat příznivější podmínky pro osoby, které užívají práva na sloučení rodiny. Toto ustanovení existuje i v případě dalších nástrojů právních předpisů Společenství a je aplikovatelné zejména v případě snahy o harmonizaci právních předpisů v několika etapách.

– Účelem stabilizační klauzule odstavce 6 je určitým způsobem omezit flexibilitu či využívání výjimek stanovených některými ustanoveními návrhu. Posiluje klauzuli

⁹ KOM(2000) 624 v konečném znění.

¹⁰ KOM(2001) 257 v konečném znění.

upravující příznivější ustanovení. Zatímco odstavec 5 poskytuje členským státům možnost přijmout nebo zachovat příznivější ustanovení, není jim umožněno, při novelizaci jejich vnitrostátních právních předpisů, oslabit společné jádro ustanovení zaváděných tímto návrhem.

Kapitola II: Rodinní příslušníci

Článek 4

Nová podoba článku 4 obsahuje několik úprav.

Vzhledem k různorodosti vnitrostátních právních předpisů členských států ve věci subjektů využívajících právo na sloučení rodiny se nezdá být prozatím možné rozšířit povinnost umožnit vstup a pobyt mimo případ manžela/manželky a nezletilých dětí. Existuje proto možnost, nikoliv povinnost ohledně příbuzných ve vzestupné linii, závislých zletilých dětí a nesezdaných partnerů. Tento dobrovolný přístup je aplikován i v případě dětí, o jejichž poručnictví se osoby dělí. S přihlédnutím k doplněnému návrhu ze dne 10. října 2000 byli uprchlíci vyňati z kapitoly týkající se rodinných příslušníků a nyní se na ně vztahuje nová, specificky jim určená kapitola V.

– Případ manžela/manželky a nezletilých dětí nyní upravuje odstavec 1: jestliže jsou podmínky stanovené navrhovanou směrnicí splněny, je povinností členských států povolit vstup a trvalý pobyt z titulu sloučení rodiny.

Ohledně adoptovaných dětí byl k předchozímu návrhu doplněn detail: kromě rozhodnutí učiněného pověřeným orgánem členského státu či rozhodnutí jím uznaného bude zohledněno i rozhodnutí, jež je plně vymahatelné na základě mezinárodních závazků, které dotyčný členský stát přijal.

V případě dětí, o které pečují dvě strany, je členským státům též umožněno povolit sloučení rodiny na základě podmínek stanovených v bodě (c) odstavce 1.

Věková hranice, do jejíhož dosažení se nezletilé děti připojí ke svým rodičům, se stala v průběhu jednání o sloučení rodin jednou z klíčových otázek. Mělo se za to, že by členským státům měl být ponechán jistý manévrovací prostor pro posouzení toho, zdali dítě naplňuje podmínky pro integraci i za určitou věkovou hranici za předpokladu, že jejich právní předpisy toto upravují v okamžiku přijetí směrnice a že se postupuje případ od případu.

– Odlišná pravidla, popsaná v odstavci 2, jsou stanovena pro příbuzné ve vzestupné linii a zletilé děti. Opět, na základě podmínek stanovených v tomto návrhu směrnice, je členským státům umožněno povolit vstup nebo pobyt z titulu sloučení rodiny. Tato možnost musí být upravena právními předpisy nebo nařízeními. Příbuzní ve vzestupné linii jsou definováni přesněji: jsou zahrnuti pouze nejbližší příbuzní v přímé vzestupné linii (tedy otec, ale nikoli prarodiče, a matka, ale nikoli prarodiče či strýcové nebo tety).

– Pravidla aplikovatelná v případě nesezdaných partnerů jsou podobná výše zmíněným pravidlům pro příbuzné ve vzestupné linii a zletilé. Třetí odstavec rozlišuje mezi nesezdanými partnery, kteří musí udržovat dlouhodobý stálý vztah se žadatelem, a registrovanými partnery, na něž se tato podmínka nevztahuje, neboť je toto partnerství

registrováno. Vstup a pobyt jsou dále rozšířeny na jejich svobodné nezletilé děti, včetně adoptovaných dětí.

– Komise včleňuje nové ustanovení umožňující členským státům stanovit minimální věk pro žadatele a jeho/její manželku/manžela – který by neměl překročit věk právní zletilosti – za účelem boje s nucenými sňatky, alespoň v případech nezletilých osob.

- Konečně v odstavci 4 byla učiněna změna pro vypořádání se s polygamií. Je nyní formulován obecněji a odkazuje na manžela/manželku a nikoli jen na manželku.

Kapitola III: Podání a posouzení žádosti

Článek 5

Do tohoto článku Komise včleňuje několik doplňků, které jsou inspirované body dojednanými Radou.

Odstavec 1: Řízení při sloučení rodiny může být započato samotným žadatelem či jedním nebo několika rodinnými příslušníky, kteří si přejí přicestovat ze země původu a připojit se k němu. Žádost tak může být podána správním orgánům v hostitelském členském státě či konzulárním úřadům příslušného členského státu v zemi původu rodiny. To umožní, aby byly uvedeny v soulad dva druhy řízení aplikované členskými státy.

Odstavec 2: Žádost musí obsahovat materiální důkazy o rodinných vztazích a splňovat podmínky pro sloučení rodiny a dále cestovní dokumenty rodinných příslušníků. Tyto cestovní dokumenty jsou uvedeny v seznamu dokumentů, které umožňují držiteli překročit vnitřní hranice, k nimž má být přiloženo vízum, tento seznam tvoří přílohu rozhodnutí schengenského výkonného výboru ze dne 16. prosince 1998 týkající se příručky dokumentů, k nimž má být připojeno vízum.¹¹

Jako vhodné se může ukázat ověření těchto materiálních důkazů prostřednictvím pohovorů s rodinnými příslušníky nebo provedení šetření. Dále, jelikož je z definice obtížné poskytnout formální materiální důkazy stabilního vztahu mezi nesezdanými partnery, budou členské státy jednat na základě tří bodů uvedených v třetím pododstavci.

Odstavec 3: Zásada, že žádost musí být podána, zatímco se rodinní příslušníci nacházejí mimo území členského státu, je zachována; nicméně výjimky jsou více flexibilní. Jsou nyní ponechány na uvážení členských států, které mohou v příslušných případech posoudit i žádost členů rodiny, kteří se již na území státu nacházejí.

Odstavec 4: Celkové trvání řízení při posuzování žádosti je prodlouženo, neboť vnitrostátní správní postupy nelze zkrátit. Ve výjimečných případech může být tato doba prodloužena, jestliže si absence důkazů o rodinných vztazích vyžádá dodatečná šetření.

Jestliže administrativní orgán nepodniká žádné kroky, je to interpretováno rozdílně v souladu s vnitrostátními právními předpisy vztahujícími se na správní postupy. Tento prvek je vysvětlen v třetím pododstavci odstavce 4.

Odstavec 5 již dříve převzal úpravy užitě v Úmluvě o právech dítěte; tato reference má nyní explicitní podobu.

¹¹ (SCH/ Com ex(98) 56).

Kapitola IV: Požadavky pro uplatňování práva na sloučení rodiny

Článek 6

Jediná změna v tomto článku je upřesnění v odstavci 2, že povolení k pobytu může být rodinným příslušníkům odňato nebo může být odmítnuto jeho obnovení z důvodů veřejného pořádku či bezpečnosti státu. I když to není striktně nezbytné, toto pozměnění, v souladu s původním návrhem, navazuje na pracovní dokument Komise o vztahu mezi zachováním vnitřní bezpečnosti a naplňováním ustanovení mezinárodních závazků a nástrojů ve věci bezpečnosti,¹² přičemž na tomto v Radě panuje shoda.

Článek 7

Na základě diskusí v Radě byly dohodnuty fakultativní podmínky ohledně ubytování a finančních zdrojů, aniž by byl ohrožen smysl původního návrhu. Stálost příjmu je vyhodnocena vzhledem k jeho funkci, povaze a zákonnému charakteru.

Druhý pododstavec odstavce 1 poskytuje členským státům možnost opětovné kontroly plnění těchto podmínek po vstupu rodinných příslušníků na jejich území, jestliže disponují opatřeními, která toto umožňují. Tato kontrola bude provedena při příležitosti prvního obnovení povolení k pobytu rodinných příslušníků. Dále se stanoví, že členské státy musí zohlednit veškeré příspěvky finanční povahy všech rodinných příslušníků.

Odstavec 2 zůstává beze změn.

Článek 8

Fakultativní čekací lhůta pro povolení vstupu a pobytu rodinných příslušníků byla prodloužena z nejvýše jednoho roku na dva roky. Komise se domnívá, že kompromis ve věci flexibility stále poskytuje přiměřený základ pro harmonizaci právních předpisů.

Druhý pododstavec stanoví zvláštní výjimku, která odráží stávající vnitrostátní právní předpisy omezující sloučení rodiny na základě schopnosti přijetí. Výsledkem takových omezení je, že je vyřízení žádosti o sloučení rodiny rozloženo na několik let. Dotyčné členské státy mohou rozhodnout nepovolit vstup a pobyt všech členů rodiny, jejichž žádosti byly přijaty v tom samém roce, v jakém byly podány. Nicméně nesmějí uložit čekací lhůtu překračující tři roky od podání žádosti.

---

¹² KOM(2001) 743 v konečném znění.

Kapitola V: Sloučení rodiny uprchlíků

Článek 9

Kapitola V obsahuje veškerá specifická ustanovení aplikovatelná při sloučení rodiny uprchlíků: jsou aplikovatelná odvozením od běžných pravidel ostatních kapitol. Ovšem členské státy mohou omezit tuto aplikaci jen na uprchlíky, jejichž rodinný vztah existoval již před přiznáním statutu uprchlíka v souladu s odstavcem 2 s tím, že situace těchto rodin vyžaduje prioritní užití příznivějšího vyřizování.

Článek 10

Článek 10 slučuje dvě ustanovení, která již původní návrh Komise obsahoval, i když v odlišných člancích:

- možnost rozšířit sloučení rodiny na další rodinné příslušníky a nejen na ty, které uvádí článek 4, za předpokladu, že jsou závislí na žadateli (článek 10, odstavec 3). Dále článek stanoví, že členské státy nesmějí za žádných okolností snížit hranici, která dětem uprchlíků garantuje právo na sloučení rodiny, pod zákonný věk dosažení zletilosti.
- povolení ke vstupu a pobytu rodinných příslušníků uprchlíka, kteří jsou nezletilou osobou bez doprovodu. Ve zvláštním případě uprchlíka, který je nezletilou osobou bez doprovodu, se pravomoc povolit sloučení s jeho příbuznými ve vzestupné linii nebo, jestliže takoví nejsou, s jeho zákonným poručníkem či jinými nejbližšími příbuznými stává povinností členského státu, v souladu s Mezinárodní úmluvou o právech dítěte (článek 10, odstavec 4).

Článek 11

Článek 11 upravuje aplikaci společných pravidel pro předkládání a posuzování. Odstavec 2 stanoví – stejně jako předchozí návrh Komise – že rozhodnutí zamítající žádost nesmí být založeno pouze na skutečnosti, že uprchlík nemůže předložit všechny požadované dokumenty: v takovém případě musí členský stát přezkoumat veškeré další důkazy o rodinném poměru.

Článek 12

Na základě stejné zásady jako článek 11 umožňuje článek 12 výjimku týkající se hmotných podmínek pro užívání práva na sloučení rodiny. Opět je převzato ustanovení předchozího návrhu Komise. Na uprchlíky se nevztahují podmínky ubytování, zdravotního pojištění a stálých finančních prostředků. Tato výjimka se vztahuje jen na sloučení manžela/manželky a nezletilých dětí.

Aplikace další fakultativní podmínky – možnost uložit čekací dobu před spojením s rodinnými příslušníky – je také vyloučena. Opět je zde převzata výjimka obsažená v předchozím návrhu Komise.

Kapitola VI: Vstup a pobyt rodinných příslušníků

Článek 13

1. Odstavec 1 zachovává povinnost členských států zjednodušit vydání požadovaných víz, jakmile bylo povoleno sloučení rodiny, ale nehovoří o otázce ceny, neboť se členské státy v současnosti nezdají být připraveny přijmout zásadu vydávání víz zdarma.
2. Zásada udělit rodinným příslušníkům obnovitelné povolení k pobytu pro stejné období, pro které bylo povolení uděleno žadateli, je zachována. Tento návrh směrnice v zásadě aplikuje pravidla navržené směrnice týkající se postavení občanů třetích států, kteří jsou osobami s dlouhodobým pobytem¹³ v situacích, ve kterých žadatel tohoto statutu požívá. Nicméně neukládá příznivější podmínky pro získání statutu rodinnými příslušníky.

Článek 14

Komise přijímá řešení Rady, která navrhuje sladit právo na přístup ke vzdělání, zaměstnání a odbornému vzdělání pro rodinné příslušníky s právy žadatele, a nikoliv s právy občanů Unie. To umožní vyhnout se riziku rozdílů v zacházení uvnitř rodiny.

Tato práva přístupu jsou fakultativní pro příbuzné ve vzestupné linii a zletilé děti.

Článek 15

Toto ustanovení rozlišuje mezi povolením k trvalému pobytu a autonomním povolením. Právní předpisy ve většině států nerozlišují tyto dva aspekty, ale slučují je v rámci jednoho statutu: držitel práva k trvalému pobytu má povolení k pobytu autonomní vůči ručiteli. Doplnění řeší potíže prostřednictvím harmonizace horního limitu, od něhož musí být udělen autonomní statut, s dobou pobytu nezbytnou k získání statutu dlouhodobého rezidenta.

Udělení autonomního povolení k pobytu příbuzným ve vzestupné linii a zletilým dětem je ponecháno na volném uvážení.

Derogační klauzule byla poněkud doplněna a již nadále neukládá minimální lhůtu pobytu osobám, které žádají o získání nezávislého povolení k pobytu v případech uvedených v odstavci 3 (situace nouze).

---

¹³ KOM (2001)127.

Kapitola VII: Sankce a náprava

Článek 16

Působnost a důsledky původního článku jsou vysvětleny podrobněji. Nyní jsou zavedena ustanovení upravující veškeré okolnosti, za kterých mohou být žádosti odmítnuty a povolení k pobytu rodinných příslušníků odňata nebo neobnovena.

Bod (a) odstavce 1 by měl být vykládán společně s ustanoveními definujícími podmínky pro sloučení rodiny a určujícími podmínky, za kterých může být povolení k pobytu odňato nebo odepřeno obnovení.

Bod (b) odkazuje na koncept kvalitního manželského či rodinného života a jeho účelem je boj s odchýleními od pravého cíle sloučení - udržení a obnovení rodinné jednotky.

Bod (c) stanoví specifická ustanovení pro nesezdané partnery a upřesňuje prostředky pro boj se zneužíváním tohoto typu sloučení.

Odstavec 2 se snaží bojovat s podvody a účelovými sňatky, adopcemi a partnerstvími. Byl posílen, aby jej bylo možné použít ve všech možných situacích.

Odstavec 3 upřesňuje, že jestliže vyprší povolení k pobytu žadatele, jeho rodinní příslušníci musí společně s ním opustit území členského státu, neboť jejich právo pobytu závisí na právu pobytu žadatele. Toto ustanovení nebude nadále platit v případě, že rodinní příslušníci získali autonomní právo pobytu a v důsledku toho právo pobývat na území členského státu nezávisle na právu pobytu žadatele.

Odstavec 4 zachovává původní ustanovení a dále stanoví, že mohou být prováděny zvláštní kontroly a inspekce při příležitosti obnovování povolení k pobytu rodinných příslušníků.

Článek 17

Zůstává beze změn.

Článek 18

Zásada práva obrátit se na soud je zachována. Je stanoveno, že musí být zajištěny opravné prostředky *de facto* a *de jure* a ponechává na zákonodárství členských států, aby stanovilo prostředky pro aplikaci této zásady.

Kapitola VIII: Závěrečná ustanovení

Článek 19

Tento článek zavádí klauzuli konečného termínu, jeden ze tří prvků nového přístupu Komise, a přináší výčet článků, pro které budou prioritně připravovány pozměňovací návrhy. Jedná se o články, které za současné situace poskytují značnou flexibilitu, která musí být v další etapě procesu harmonizace omezena.

Článek 20

Členské státy mají povinnost transponovat tuto směrnici do 31. prosince 2003.

Článek 21

Tento článek stanoví datum, ke kterému směrnice vstupuje v platnost.

Článek 22

Tato směrnice je určena členskými státy.

1999/0258 (CNS)

Doplněný návrh

SMĚRNICE RADY**O právu na sloučení rodiny**

RADA EVROPSKÉ UNIE,

S ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství a zejména na článek 63 této smlouvy,

s ohledem na návrh Komise,¹⁴

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu,¹⁵

s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru,¹⁶

s ohledem na stanovisko Výboru regionů,¹⁷

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Za účelem vytvoření prostoru svobody, bezpečí a spravedlnosti Smlouva o založení Evropského společenství upravuje jak přijetí opatření zaměřených na zajištění volného pohybu osob, ve spojení se souvisejícími opatřeními vztahujícími se ke kontrolám na vnějších hranicích, azylu a imigraci, tak zároveň přijetí opatření vztahujících se k azylu, imigraci a zajištění práv občanů třetích zemí.
- (2) Článek 63, odstavec 3 Smlouvy stanoví, že Rada přijímá opatření pro imigrační strategii. Článek 63, odstavec 3, písmeno (a) zejména stanoví, že Rada přijme opatření související s podmínkami vstupu a pobytu a normy a postupy pro vydávání dlouhodobých víz a povolení k pobytu členskými státy, včetně těch souvisejících se sloučením rodiny.
- (3) Opatření týkající se sloučení rodiny musí být přijímána v souladu s povinností chránit rodinu a respektovat rodinný život, které jsou nedílnou součástí mnoha nástrojů mezinárodního práva. Tato směrnice respektuje základní práva a dodržuje zásady, které ukládá zejména Listina základních práv Evropské unie.
- (4) Evropská rada na svém zvláštním setkání v Tampere 15. a 16. října 1999 vzala na vědomí potřebu harmonizace vnitrostátních právních předpisů ve věci podmínek pro vstup a pobyt občanů třetích států, založené na společném vyhodnocení hospodářských a demografických trendů v rámci Unie a situace v zemích původu. Evropská Rada v souladu s tímto požádala Radu o rychlé přijetí rozhodnutí na základě návrhů Komise. Tato rozhodnutí měla zohlednit nejen schopnost přijetí každého členského státu, ale též jejich historické a kulturní vazby se zeměmi původu.
- (5) Za účelem vyhodnocení migračních toků a přípravy přijetí opatření Radou potřebuje mít Komise přístup k statistickým údajům a informacím o zákonné imigraci občanů třetích zemí do jednotlivých členských států a zejména o počtu

¹⁴ OJ C [...], [...], s. [...].

¹⁵ OJ C [...], [...], s. [...].

¹⁶ OJ C [...], [...], s. [...].

¹⁷ OJ C [...], [...], s. [...].

- vydaných povolení, o jejich druhu a platnosti; za tímto účelem musí členské státy pravidelně a urychleně poskytovat Komisi potřebné údaje.
- (6) Evropská Rada na svém zvláštním setkání v Tampere 15. a 16. října 1999 konstatovala, že by Evropská unie měla zajistit řádné zacházení s občany třetích států zákonně pobývajícími na území členských států a že by se důraznější integrační politika měla pokusit zajistit jim práva a povinnosti srovnatelné s právy a povinnostmi občanů Evropské unie.
  - (7) Evropská Rada v Laeken, která se konala 14. a 15. prosince 2001, potvrdila svůj závazek ohledně strategických směrnic a cílů stanovených v Tampere a konstatovala, že existuje potřeba nového impulsu a pravidel k odstranění zpoždění v některých oblastech. Potvrdila, že skutečná jednotná imigrační strategie vyžaduje vytvoření jednotných norem řízení při slučování rodiny a požádala Komisi o předložení nového, pozměněného návrhu.
  - (8) Sloučení rodiny je nezbytnou podmínkou pro umožnění rodinného života. Napomáhá vytvoření sociální a kulturní stability, která usnadňuje integraci občanů třetích států v členském státě, což podporuje hospodářskou a společenskou soudržnost, která je základním cílem Společenství, jak jej stanoví článek 2 a článek 3, odstavec 1, písmeno (k) Smlouvy o ES.
  - (9) K ochraně rodiny a vytvoření a ochraně rodinného života by měly být na základě společných kritérií stanoveny hmotné podmínky pro uplatňování práva na sloučení rodiny.
  - (10) Zvláštní pozornost by měla být věnována situaci uprchlíků, zejména důvodům, které je přinutily opustit jejich zemi a zabránily jim zde vést běžný rodinný život. Měly by tedy být stanoveny příznivější podmínky pro využívání jejich práva na sloučení rodiny.
  - (11) Sloučení rodiny se vztahuje na nejužší jádro rodiny, tedy na manžela/manželku a nezletilé děti. Je záležitostí členských států, zdali se rozhodnou rozšířit tuto kategorii a povolit sloučení rodiny také v případě přibuzenstva ve vzestupné linii, zletilé děti a nesezdané partnery.
  - (12) Měl by být stanoven soubor pravidel upravujících řízení při vyhodnocování žádostí o sloučení rodiny a vstup a pobyt rodinných příslušníků. Tyto postupy by měly být účinné a uskutečnitelné, měly by zohlednit běžné pracovní břemeno správních orgánů členských států a měly by být transparentní a spravedlivé tak, aby daným osobám poskytly řádnou právní jistotu.
  - (13) Integrace rodinných příslušníků by měla být podporována. Za tímto účelem by jim měl být po určité době pobytu v členském státě přiznán status nezávislý na statutu žadatele. Musí jim být umožněn přístup ke vzdělání, zaměstnání a odbornému vzdělávání jako osobám, s nimiž jsou slučovány.
  - (14) Měla by být přijata účinná, přiměřená a odrazující opatření s cílem předcházet a sankcionovat porušování pravidel a postupů týkajících se sloučení rodin.
  - (15) V souladu se zásadou subsidiarity a přiměřenosti, kterou stanoví článek 5 Smlouvy, nemohou být cíle navrhovaného postupu, zejména stanovení práva na sloučení rodiny občanů třetích států realizovatelné na základě jednotných pravidel, uspokojivě dosaženy pouze členskými státy a je možné je lépe uskutečňovat, vzhledem k působnosti a významu opatření, na úrovni Společenství. Tato směrnice

se omezuje na minimum nezbytné k dosažení těchto cílů a nezachází za rámec nezbytný k dosažení tohoto záměru.

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

Kapitola I

Obecná ustanovení

Článek 1

Cílem této směrnice je stanovit podmínky, za kterých mohou občané třetích států zákonně sídlící na území členských států uplatňovat právo na sloučení rodiny.

Článek 2

Pro účely této směrnice:

- (a) "občan třetího státu" označuje jakoukoli osobu, jež není občanem Unie podle článku 17, odstavec 1 Smlouvy o ES, včetně osob bez státní příslušnosti;
- (b) "uprchlík" označuje jakéhokoli občana třetího státu či osobu bez státní příslušnosti se statutem uprchlíka ve smyslu Úmluvy o statutu uprchlíků ze dne 28. července 1951, ve znění protokolu podepsaného v New Yorku 31. ledna 1967;
- (c) "žadatel o sloučení" či "žadatel" označuje občana třetího státu se zákonným pobytem v členském státě žádajícího o spojení se členy své rodiny;
- (d) "sloučení rodiny" označuje vstup do členského státu a pobyt v něm rodinných příslušníků občana třetího státu se zákonným pobytem v příslušném členském státě, aby byla ochráněna rodinná jednotka, ať rodinný vztah vznikl před vstupem či po vstupu osoby s trvalým pobytem;
- (e) "povolení k pobytu" označuje povolení veškerého druhu vydané členským státem, které zaručuje právo pobytu na jeho území. Tato definice nezahrnuje povolení k dočasnému pobytu na území členského státu za účelem vyřizování žádosti o udělení azylu či povolení k pobytu.

Článek 3

- 1. Tato směrnice se vztahuje na případy, kdy osoba žádající o sloučení rodiny je občanem třetího státu se zákonným pobytem v členském státě a má povolení k pobytu vydané dotyčným členským státem na jeden rok a více, a která má přiměřenou šanci získat povolení k trvalému pobytu, jestliže rodinní příslušníci této osoby jsou občany třetího státu s jakýmkoli statutem.
- 2. Tato směrnice se nevztahuje na případy, kdy žadatel je:
  - (a) občanem třetího státu žádajícím o status uprchlíka, v jehož žádosti ještě nebylo rozhodnuto s konečnou platností;

- (b) občanem třetího státu s povolením k pobytu v členském státě na základě dočasné ochrany či žádajícím o povolení k pobytu na tomto základě a čekajícím na rozhodnutí o svém statutu;
  - (c) občanem třetího státu majícím povolení k pobytu v členském státě na základě dodatečné formy ochrany v souladu s mezinárodními závazky, vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi v členských státech či žádajícím o povolení k pobytu na tomto základě a čekajícím na rozhodnutí o svém statutu.
3. Tato směrnice se nevztahuje na rodinné příslušníky občana Unie.
  4. Tato směrnice se nijak nedotýká příznivějších ustanovení:
    - (a) bilaterálních a multilaterálních dohod mezi Společenstvím nebo Společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a třetími státy na straně druhé;
    - (b) Evropské sociální charty ze dne 18. října 1961, doplněné Evropské sociální charty ze dne 3. května 1987 a Evropské úmluvy o právním postavení migrujících pracovníků ze dne 24. listopadu 1977.
  5. Tato směrnice se nedotkne možnosti členských států přijmout nebo zachovat příznivější ustanovení pro osoby, na něž se vztahují.
  6. Článek 4, odstavce 1, 2 a 3, druhý pododstavec článku 7, odstavec 1, písmeno (c) a článek 8 nemají za následek přijetí méně příznivých podmínek, než které již existují v jednotlivých členských státech k datu přijetí této směrnice.

Kapitola II

Rodinní příslušníci

Článek 4

1. Členské státy povolí vstup a pobyt, v souladu s touto směrnicí a ve shodě s podmínkami stanovenými v kapitole IV, následujícím rodinným příslušníkům:
  - (a) manželovi/manželce žadatele;
  - (b) nezletilým dětem žadatele nebo jeho/jejího manželky/manžela, včetně dětí adoptovaných v souladu s rozhodnutím pověřeného orgánu dotyčného členského státu či s rozhodnutím, jež je automaticky vymahatelné na základě mezinárodních závazků tohoto členského státu nebo které musí být uznáno na základě mezinárodních závazků;
  - (c) nezletilým dětem včetně dětí adoptovaných žadatelem či jeho/její manželkou/manželem a které jsou v péči jednoho z nich a jsou na něm/ní závislé. Členské státy mohou povolit sloučení dětí, o něž pečují dvě strany, jestliže druhá pečující strana poskytne s tímto souhlas.

Nezletilé děti zmíněné v bodě (b) a (c) nesmějí dosáhnout věku zletilosti, který stanoví zákonné předpisy daného členského státu, a nesměly uzavřít sňatek.

V případě, že je dítě starší dvanácti let, může členský stát, předtím než udělí povolení ke vstupu a k pobytu v souladu s touto směrnicí, ověřit, zdali toto dítě splňuje podmínku pro integrování, kterou stanoví jeho stávající právní předpisy ke dni přijetí této směrnice.
2. Členské státy mohou prostřednictvím zákona nebo předpisů povolit vstup a udělit povolení k pobytu, v souladu s touto směrnicí a ve shodě s podmínkami stanovenými v kapitole IV, následujícím rodinným příslušníkům:
  - (a) příbuzným prvního stupně v přímé vzestupné příbuzenské linii osoby žádající o sloučení či jejího manželky/manžela, jestliže jsou tito na nich závislí a nemají ve své zemi původu řádnou rodinnou podporu;
  - (b) zletilé svobodné děti žadatele nebo jeho manželky/manžela, jestliže jsou tito objektivně neschopny zabezpečit své vlastní potřeby vzhledem ke svému zdravotnímu stavu.
3. Členské státy mohou prostřednictvím zákona nebo předpisů povolit vstup a udělit povolení k pobytu, v souladu s touto směrnicí a ve shodě s podmínkami stanovenými v kapitole IV, nesezdanému partnerovi, který je občanem třetího státu, s nímž žadatel udržuje řádně doložitelný dlouhodobý vztah, či občanu třetího státu, kterého s žadatelem spojuje registrované partnerství v souladu s článkem 5, odstavec 2 a svobodným nezletilým dětem, včetně adoptovaných dětí, takových osob.
4. V případě polygamního manželství, kdy žadatel již má manžela/manželku žijící s ním na území členského státu, nepovolí daný členský stát vstup a neudělí

povolení k pobytu dalšího manžela/další manželky, ani dětí takových osob, aniž jsou dotčena ustanovení Úmluvy o právech dítěte z roku 1989.

5. Členské státy mají možnost žádat, aby žadatel a jeho/její manžel/manželka dosáhli minimálního věku, v každém případě zletilosti, než bude manželovi/manželce umožněno se s ním spojit.

Kapitola III

Podání a posouzení žádosti

Článek 5

1. Členské státy určí, zdali pro to, aby mohlo být uplatňováno právo na sloučení rodiny, bude předložena žádost o vstup a povolení k pobytu příslušným orgánům daného členského státu buď žadatelem nebo rodinným/rodinnými příslušníkem/příslušníky..
2. Žádost bude obsahovat cestovní dokumenty rodinného/rodinných příslušníka/příslušníků a materiální důkazy o rodinném vztahu a naplnění podmínek článků 4 a 6 a, je-li třeba, 7 a 8.

K získání důkazů o existenci rodinného vztahu mají členské státy možnost provádět pohovory s žadatelem a jeho rodinnými příslušníky a provádět další šetření, která budou považovat za nutná.

Při posuzování žádosti týkající se nesezdaného partnera žadatele zváží členské státy jako důkaz o existenci rodinného vztahu takové faktory jako společné dítě, předchozí soužití, registraci partnerství a další hodnověrné druhy důkazů.
3. Žádost bude podána, jestliže se rodinní příslušníci žadatele nacházejí mimo území členského státu, ve kterém má žadatel pobyt.

V patřičných případech může členský stát přijmout žádost i v případě, že se rodinní příslušníci v okamžiku podání žádosti již nacházejí na jeho území.
4. Pověřené orgány členského státu doručí žadateli/rodinným příslušníkům písemné vyrozumění o rozhodnutí v co nejkratším termínu a v žádném případě ne později než devět měsíců od data podání žádosti.

Za výjimečných okolností spojených se složitou povahou přezkoumávání žádosti může být časová lhůta zmíněná v prvním pododstavci prodloužena, avšak nesmí překročit dvanáct měsíců.

Při odmítnutí žádosti musí být sděleny důvody. Důsledky situace, kdy nebude rozhodnutí přijato po uplynutí lhůty stanovené v prvním pododstavci, budou upraveny vnitrostátními právními předpisy příslušného členského státu.
5. Při posuzování žádostí budou členské státy patřičně přihlížet k zájmům nezletilých dětí v souladu s Úmluvou o právech dítěte z roku 1989.

Kapitola IV

Požadavky pro uplatňování práva na sloučení rodiny

Článek 6

1. Členské státy mohou odmítnout žádost o vstup a povolení k pobytu rodinných příslušníků z důvodů veřejného pořádku, bezpečnosti státu a veřejného zdraví.
2. Členské státy mohou odejmout nebo odmítnout obnovit povolení k pobytu rodinnému příslušníkovi z důvodů veřejného pořádku či bezpečnosti státu.
3. Důvody založení na veřejném pořádku a bezpečnosti státu musí být založeny výhradně na osobním chování daného člena rodiny.
4. Obnovení povolení k pobytu nesmí být zamítnuto a vystěhování z území státu nesmí být pověřeným orgánem příslušného členského státu nařízeno v případě nemoci nebo invalidity vzniklé po vydání povolení k pobytu.

Článek 7

1. Jakmile je žádost o sloučení rodiny podána, může příslušný členský stát požádat, aby žadatel či rodinný příslušník/rodinní příslušníci poskytli důkaz, že žadatel má:
  - (a) ubytování, jež lze pokládat za běžné pro srovnatelnou rodinu ve stejném regionu a které splňuje obecné hygienické a bezpečnostní standardy platné v dotyčném členském státě;
  - (b) nemocenské pojištění pokrývající veškerá rizika žadatele a rodinných příslušníků v příslušném členském státě;
  - (c) stálé finanční prostředky, které jsou vyšší nebo na stejné úrovni prostředků, pod kterou již příslušný členský stát může poskytovat sociální dávky. V případech, kdy nelze tento pododstavec uplatnit, nesmí být finanční prostředky nižší než minimální sociální dávky vyplácené členským státem. Stále finanční prostředky budou vyhodnoceny s odkazem na povahu a zákonný charakter těchto prostředků.

Členské státy mohou požadovat, aby žadatel splnil podmínky stanovené v odstavci 1 při příležitosti prvního obnovení povolení k pobytu rodinných příslušníků.

Jestliže žadatel nesplňuje zmíněné podmínky, zohlední členské státy podíl členů rodiny na příjmu domácnosti.
2. Členské státy mohou uložit podmínky týkající se ubytování, nemocenského pojištění a zdrojů, jež stanoví odstavec 1, pouze s cílem zajistit, aby žadatel o sloučení rodiny byl schopen zajistit potřeby členů sloučené rodiny, aniž by musel zažádat o veřejné příspěvky. Cílem je nečinit rozdíly mezi občany členského státu a občany třetího státu.

Článek 8

Členské státy mohou na žadateli požadovat, aby pobýval v souladu se zákonem na jejich území po dobu nepřekračující dva roky, než se spojí s příslušníky své rodiny.

Jestliže vnitrostátní právní předpisy členského státu upravující sloučení rodin platné v okamžiku přijetí této směrnice upravují schopnost přijetí, může členský stát stanovit čekací lhůtu nepřekračující tři roky mezi podáním žádosti o sloučení rodiny a vydáním povolení k pobytu pro rodinné příslušníky.

Kapitola V

Sloučení rodin uprchlíků

Článek 9

1. Tato kapitola se vztahuje k sloučení rodin uprchlíků.
2. Členské státy mohou omezit uplatňování této směrnice na případy uprchlíků, jejichž rodinné vztahy ohrožují jejich status uprchlíka.

Článek 10

1. Článek 4 upravuje definici rodinných příslušníků s tím, že třetí pododstavec odstavce 1, písmeno (c) se nevztahuje na děti uprchlíků.
2. Členské státy mohou povolit sloučení rodin dalších rodinných příslušníků, kteří nejsou zmíněni v článku 4, jestliže jsou tito závislí na uprchlíkovi.
3. Jestliže je uprchlík nezletilá osoba bez doprovodu, členský stát:
  - (a) povolí vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny s jeho/jejími příbuznými prvního stupně v přímé vzestupné linii, aniž by byly uplatňovány podmínky stanovené v článku 4, odstavec 2, písmeno (a);
  - (b) povolí vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny jeho zákonného poručníka či jakéhokoli jiného rodinného příslušníka, jestliže uprchlík nemá příbuzné v přímé vzestupné linii nebo jestliže není možné tyto příbuzné nalézt.

Článek 11

1. S výjimkou odstavce 2 se článek 6 vztahuje k podání a posouzení žádosti.
2. Jestliže nemůže uprchlík doložit materiální důkazy o svých rodinných vztazích, přihlédnou členské státy k jiným důkazům existence takového vztahu. Rozhodnutí zamítající žádost nemůže být založeno pouze na skutečnosti, že neexistují materiální důkazy.

Článek 12

1. Na základě výjimky z článku 7 nebudou členské státy požadovat po uprchlíkovi/rodinném příslušníkovi (rodinných příslušnících), pokud se týče žádostí týkajících se rodinných příslušníků zmíněných v článku 4, odstavec 1, předložení důkazů, že uprchlík splňuje požadavky na ubytování, zdravotní pojištění a finanční zdroje.
2. Na základě výjimky z článku 8 nebudou členské státy požadovat po uprchlíkovi, aby měl na jejich území pobyt po určité časové období, než se spojí se členy své rodiny.

Kapitola VI

Vstup a pobyt rodinných příslušníků

Článek 13

1. Jakmile bude přijata žádost o sloučení rodiny, povolí dotyčné členské státy vstup rodinného příslušníka či příslušníků. Členské státy rovněž těmto osobám poskytnou veškeré prostředky pro získání požadovaných víz.
2. Dotyčné členské státy poskytnou rodinným příslušníkům obnovitelná povolení k pobytu pro stejné období, pro které bylo povolení vystaveno žadateli.

Jestliže má žadatel povolení k dlouhodobému pobytu, vydají členské státy rodinným příslušníkům obnovitelné povolení k pobytu na nejméně jeden rok, dokud nesplní podmínky stanovené směrnicí .../.../ES¹⁸ pro získání vlastního povolení k dlouhodobému pobytu.

Článek 14

1. Rodinní příslušníci žadatele mají stejným způsobem jako žadatel právo na:
  - (a) přístup ke vzdělání;
  - (b) přístup k zaměstnání a samostatné podnikatelské činnosti;
  - (c) přístup k odbornému vzdělávání, základní a další školení a přeškolení.
2. Členské státy mohou omezit přístup k zaměstnání či samostatné podnikatelské činnosti příbuzným ve vzestupné linii či plnoletým dětem, na které se vztahuje článek 4, odstavec 2.

Článek 15

1. Nejpozději po pěti letech pobytu, jestliže rodinný vztah stále existuje, získají manžel/manželka či nesezdaný partner a dítě, které dosáhlo zletilosti, nárok na autonomní povolení k pobytu, nezávisle na povolení, jež má žadatel.
2. Členské státy mohou vydat autonomní povolení k pobytu zletilým dětem a příbuzným ve vzestupné příbuzenské linii, na které se vztahují ustanovení článku 4, odstavec 2.
3. V případě ovdovění, rozvodu, odloučení či smrti příbuzných ve vzestupné či sestupné příbuzenské linii, může být vydáno nezávislé povolení k pobytu osobám, jež vstoupily do členského státu z důvodů sloučení rodiny. Členské státy přijmou opatření zajišťující udělení nezávislého povolení k pobytu v případě zvláště složitých okolností.

---

¹⁸ OJ C [...], [...], s. [...].

Kapitola VII

Sankce a náprava

Článek 16

1. Členské státy mohou odmítnout žádost o vstup nebo povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny či, je-li třeba, odejmout nebo odmítnout obnovení povolení k pobytu rodinného příslušníka za následujících okolností:
  - (a) jestliže podmínky stanovené touto směrnicí nebyly splněny nebo nejsou nadále plněny;
  - (b) jestliže žadatel a příslušník/příslušníci jeho rodiny nadále nežijí v manželském nebo rodinném vztahu.
  - (c) jestliže je zjištěno, že žadatel nebo jeho nesezdaný partner uzavřel sňatek nebo udržuje dlouhodobý poměr s další osobou.
2. Členské státy mohou dále odmítnout žádost o vstup či povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny či odejmout nebo zamítnout obnovení povolení k pobytu rodinného příslušníka, jestliže je zjištěno, že:
  - (a) byly podány chybné nebo zavádějící informace, nepravé nebo padělané dokumenty, byl spáchán podvod či byly použity jiné nezákonné prostředky;
  - (b) manželský, partnerský poměr nebo adopce byly uzavřeny pouze za účelem umožnit dotyčným osobám vstup do členského státu nebo pobyt na jeho území.
3. Členské státy mohou odejmout nebo odmítnout obnovení povolení k pobytu rodinného příslušníka, jestliže žadateli vyprší povolení k pobytu a rodinný příslušník dosud nemá autonomní právo pobytu podle ustanovení článku 15.
4. Členské státy mohou provádět zvláštní kontroly a inspekce, jestliže existuje důvod domnívat se, že byl spáchán podvod nebo že jsou manželský či partnerský poměr nebo adopce pouze účelové, jak stanoví odstavec 2. Zvláštní kontroly mohou být dále provedeny při příležitosti obnovování povolení k pobytu rodinných příslušníků.

Článek 17

Členské státy náležitě zohlední povahu a řádnost rodinného vztahu osoby a délku jejího pobytu v členském státě a existenci rodinných, kulturních a sociálních svazků se zemí původu, jestliže je odmítnuta žádost, odejmuto či odmítnuto obnovení povolení k pobytu nebo rozhodnuto nařídit vystěhování žadatele nebo jeho rodinných příslušníků.

Článek 18

Členské státy zajistí, aby žadatel a/nebo příslušníci jeho rodiny měli právo *de facto* a *de jure* obrátit se na soud v případě, že je zamítnuta žádost o sloučení rodiny nebo není obnoveno či je odejmuto povolení k pobytu nebo je nařízeno vystěhování. Postup, podle kterého je uplatňováno právo popsané v prvním pododstavci, bude stanoven příslušnými členskými státy.

Kapitola VIII

Závěrečná ustanovení

Článek 19

Komise bude předkládat, poprvé nejpozději do dvou let po konečném termínu stanoveném článkem 20, zprávy Evropskému parlamentu a Radě o provádění této směrnice v členských státech a bude navrhopvat takové pozměňovací návrhy, jež se budou jevit jako nezbytné. Tyto pozměňovací návrhy budou vypracovávány prioritně ve vztahu k článkům 3, 4, 7, 8 a 13.

Článek 20

Členské státy zajistí, aby vstoupily v platnost zákonné předpisy, opatření a správní ustanovení nezbytné pro plnění této směrnice nejpozději do [31. prosince 2003]. O tomto budou neprodleně informovat Komisi.

Ustanovení přijatá členskými státy budou obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo budou tímto odkazem opatřeny při jejich oficiálním zveřejnění. Členské státy určí, jakou formou bude tento odkaz proveden.

Článek 21

Tato směrnice vstoupí v platnost [...] den po zveřejnění v *Úředním věstníku Evropských společenství*.

Článek 22

Tato směrnice je určena členskými státem.

V Bruselu,

*Za Radu
Předseda*